

Atzinums

par Liepājas Karaostas kanāla piesārņoto nogulumu deponēšanas vietas izveides ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu

Derīgs līdz 2002.gada 30. novembrim

Izdots paredzētās darbības ierosinātajam **Liepājas Speciālās ekonomiskās zonas pārvaldei, Reģ. Nr. 900000329402, adrese: Feniksa ielā 4, Liepājā, LV 3401, tālrunis 3427605;**

Paredzētās darbības nosaukums:

Liepājas Karaostas kanāla piesārņoto nogulumu deponēšanas vietas izveide;

Paredzētās darbības iespējamā norises vieta :

Liepājas Karaostas kanāla Austrumu atzars

1. Īss paredzētās darbības raksturojums:

Liepājas Karaostas kanāls vēsturiski ir izveidojusies kā piesārņotākā ostas teritorija Austrumbaltijā, bez kuras sakopšanas nav iespējama pilnvērtīga Liepājas ostas attīstība.

Kā atspoguļots ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā, piesārņotie nogulumi (dūņas), kas satur ievērojamu daudzumu naftas produktus un smagos metālus, izveidojušies gadu desmitos, kamēr kanāls ticis izmantots kā padomju kara flotes kuģu un zemūdeņu bāze.

Atbilstoši firmu COWI(Dānija) un Baltec(Latvija) datiem naftas produktu koncentrācijas Karaostas kanāla sauszemes daļā variē ļoti plašās robežās no dažiem simtiem līdz pat vairāk nekā divdesmit tūkstošiem mg/kg. Smago metālu piesārņojumu raksturo kadmija, vara, cinka un svina paaugstinātas koncentrācijas. Tā, piemēram, dažādās vietās Karaostas kanāla vidus un austrumdaļā svina un vara koncentrācijas vienā kilogramā dūņu sasniedz vairākus simtus mg un svārstās visai ievērojamās robežās. Svina saturs ir sevišķi palielināts kanāla vidusdaļā, kur krastā atradās akumulatoru novietne. Ir tikusi veikti arī bentofaunas pētījumi, lai novērtētu piesārņojuma radīto ietekmi uz dzīvajiem organismiem. Tika konstatēts, ka piesārņojums ir negatīvi ietekmējis faunu Karaostas kanāla sauszemes daļā, šeit galvenokārt sastopamas tikai oligohētas un *Nereis diversicolor*. Vienā no izpētes punktiem kanālā vispār nebija vērojami dzīvnieki, tajā pašā laikā ārējā ostā faunas dažādība ir daudz lielāka. Analógiski rezultāti iegūti ekotoksikoloģiskajos pētījumos par piesārņojumu ietekmi uz dzīvajiem organismiem, izmantojot jūras vēžveidīgos *Corophium volutator* kā eksperimentālo organismu, kas ir plaši sastopams Liepājas ostā. Izpētes rezultāti parādīja, ka nogulumi Karaostas kanāla iekšzemes daļā ir ļoti toksiski. Samērā piesārņota ir arī pārējā ostas akvatorija, taču nesalīdzināmi mazākās koncentrācijās un ar daudz mazāku bioloģisko ietekmi. Tādējādi, izmantojot ķīmisko analīžu datus, vietējās bentofaunas pētījumus un toksiskuma testus, tika secināts, ka nogulumu piesārņojumam Karaostas kanāla iekšējā daļā ir ļoti lielas bioloģiskas sekas un nogulumi, kas iegūti, bagarējot šo kanāla daļu, nav izvietojami jūrā. Virzienā uz priekšostu piesārņojums pakāpeniski samazinās un priekšostā vairs neuzrāda jūtamu bioloģisko ietekmi.

Līdz ar to ir jārod risinājums, lai varētu attīrīt piesārņoto Karaostas kanālu un izmantot kanāla pietātnes. Jāatzīmē, ka, veicot vienas no pietātnēm apsekošanu, uziets liels daudzums nogrimušas munīcijas, tāpēc nepieciešams pārbaudīt visu kanāla akvatoriju pirms būvniecības un nogulumu savākšanas darbu uzsākšanas. Priekšprojekta materiālos, ko veikuši firmas COWI speciālisti, izvērtēti piesārņoto nogulumu deponēšanas iespējamie varianti – izvietošana jūrā, uz sauszemes vai norobežotā teritorijā kādā no Karaostas kanāla atzariem.

Kā liecina šī pētījuma rezultāti, Liepājas ostas nogulumi visvairāk piesārņoti ir tieši Karaostas kanāla iekšējā daļā, un šo piesārņoto nogulumu daudzums, kurus nedrīkst izvietot Baltijas jūrā

to augstā toksiskuma dēļ, pārsniedz pusmiljonu kubikmetru. Ir aprēķināts, ka nogulumu izvietošana uz sauszemes būtu daudz darbietilpīgāka un dārgāka nekā vienā no kanāla atzariem.

Tādēļ, lai savāktu ar smagajiem metāliem un naftas produktiem piesārņotos nogulumus, Karaostas kanāla austrumdaļā tiek paredzēts izveidot norobežojošu metāla rievsienu ar smilšu pildījumu 12m biezumā, aiz kuras izbagarētās dūņas varētu izvietot nedaudz vairāk kā 6 ha platībā.

Kā norādīts ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā, kanāla bioloģiskie resursi ir nabadzīgi, šeit nav zivju nārsta un ziemošanas vietu, zivju daudzums neliels un palielinās virzienā uz ārējo ostu. Līdz ar to deponēšanas vietas izveide likvidēs tikai to nelielo bentosa dzīvnieku daudzumu, kas atradīsies aiz rievsienu, taču pēc kanāla attīrīšanas ūdens bioloģiskajiem resursiem būs daudz labāki dzīves apstākļi kanāla iztīrītajā daļā. Paredzētās deponēšanas vietas tuvumā nav nekādu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, vērtīgu ainavu vai rekreācijas vietu, kuras varētu tikt ietekmētas šo darbu rezultātā. Galvenais aspekts, kas jāņem vērā, ir nepieciešamība nodrošināt, lai piesārņoto nogulumu deponēšanas rezultātā netiktu veicināta pazemes ūdeņu piesārņojuma palielināšanās, it sevišķi tas nav pieļaujami tajos horizontos, kuri tiek izmantoti pilsētas ūdensapgādē. Kā redzams no ziņojumā sniegtās informācijas, tuvākie dziļurbumi nevarētu tikt ietekmēti, bet par gruntsūdeņu esošo piesārņojuma līmeni un atslogošanās vietām kanāla akvatorijā detalizētas informācijas nav. Nav pilnīgas informācijas arī par esošo krastu nostiprinājumu caurlaidību un nepieciešamību pēc papildus sānu izolācijas, lai nepieļautu piesārņojuma noplūdi gruntsūdeņos.

Ņemot vērā, ka piesārņotie nogulumi tiks savākti teritorijā, kurā jau atrodas piesārņotā grunts, bet pēc platības vismaz desmitkārt lielāka teritorija tiks attīrīta, piedāvātais variants uzskatāms par reālāko iespējamo Karaostas kanāla sanācijas risinājumu. Rievsienu būvniecība un pašas deponēšanas vietas izveide Karaostas kanāla austrumdaļā ir akceptējama. Vienlaicīgi nepieciešams atzīmēt, ka nogulumu savākšanas tehnoloģija var radīt vēl lielāku ietekmi uz vidi nekā pašas deponēšanas vietas izveide, jo tiks pārvietoti ļoti lieli piesārņoto nogulumu apjomi, kas neveiksmīga tehnoloģiskā risinājuma vai negadījuma rezultātā var atkal nokļūt kanālā. Paralēli nepieciešams apzināt grunts piesārņojumu esošajos kanāla krastos, lai korekti varētu veikt monitoringa pasākumus.

Tādēļ Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs uzskata par nepieciešamu Liepājas SEZ vērsties Liepājas reģionālajā vides pārvaldē un Jūras vides pārvaldē, kad būs izvēlēta nogulumu savākšanas tehnoloģija, lai varētu izvērtēt, vai ir nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu arī pašai piesārņoto nogulumu savākšanas un izvietošanas tehnoloģijai. Jāpievērš uzmanība gan pašam nogulumu savākšanas risinājumam, pielietojot tehnoloģijas, kas minimāli uzduļķo grunti, gan nogulumu nostādināšanas variantiem, lai uzduļķotie piesārņotie nogulumi lielā apjomā nenonāktu atpakaļ kanālā. Šajā aspektā jāizvērtē arī optimālā nogulumu savākšanas darbu uzsākšanas vieta un virziens, kā arī nepieciešamie nogulumu izolācijas, nostādināšanas un monitoringa pasākumi. Projekta realizācija ļautu videi drošā veidā izslēgt no tālākās aprites aptuveni 700 000 m³ piesārņoto nogulumu, kurus ir aizliegts izvietot jūrā, padziļinot kanālu un perspektīvā izveidot jaunu kuģu piestātni. Deponēšanas vietu pēc nogulumu nosēšanās iespējams izmantot dažādu ostas infrastruktūras objektu izvietošanai.

2. Izvērtētā dokumentācija:

- SIA "Jūras projekts" izstrādātais "Novērtējuma ziņojums par Liepājas Karaostas kanāla piesārņoto nogulumu deponēšanas vietas izveides ietekmi uz vidi";
- Liepājas reģionālās vides pārvaldes divi atzinumi;
- Jūras vides pārvaldes atzinums;
- Ekspertu atzinumi par Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu;
- Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas protokols;
- Liepājas SEZ vēstule;
- Ekspertu sanāksmes protokols;

- COWI consult & Baltec, Liepāja Harbour Environmental Study; Annex report "Investigation and Assessment of Sediment Quality";
- COWI un BALTEC Associates Inc. 1996.gada gala atskaite "Liepājas ostas vides izpēte";
- SIA "Jūras projekts" izstrādātais "Noslēguma ziņojums par Liepājas Karaostas kanāla piesārņoto nogulumu deponēšanas vietas izveides ietekmi uz vidi".

3. Obligātie nosacījumi un tālākajā projektēšanā veicamie pasākumi:

- Projekta ierosinātajam normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā jāgriežas Liepājas reģionālajā vides pārvaldē un Jūras vides pārvaldē vides aizsardzības tehnisko noteikumu saņemšanai rievstienas izbūvei.
- Jebkuru darbu uzsākšana kanāla akvatorijā pieļaujama tikai pēc to pārbaudes attiecībā uz dažādu lādiņu un sprāgstvielu esamību un, nepieciešamības gadījumā, atmīnēšanas darbu veikšanas.
- Atbilstoši paredzētajam projekta realizācijas grafikam Liepājas SEZ nepieciešams sagatavot un iesniegt ietekmes sākotnējā izvērtējuma veikšanai Liepājas reģionālajā vides pārvaldē un Jūras vides pārvaldē paredzēto nogulumu savākšanas un apglabāšanas tehnoloģijas, piesārņojuma noplūdes samazināšanas un monitoringa pasākumus, kā arī deponēšanas vietas noseģšanas un izolēšanas aprakstu, lai varētu izvērtēt, vai nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu pašai nogulumu savākšanas tehnoloģijai.
- Vienlaicīgi ar deponēšanas vietas izveidi Liepājas SEZ sadarbībā ar Liepājas reģionālo vides pārvaldi, Liepājas pašvaldību un atbilstošajiem uzņēmumiem jārisina jautājums par esošu notekūdeņu izplūžu Karaostas kanālā likvidēšanu un piesārņojuma apzināšanu un monitoringu, kā arī, nepieciešamības gadījumā, sanācijas pasākumiem.
- Ņemot vērā, ka deponēšanas vietas ietilpība var būt nepietiekoša visu piesārņoto nogulumu savākšanai, ir jāizstrādā tehnoloģiskie risinājumi secīgi (sākot ar vairāk piesārņotāko nogulumu daļu) dūņu savākšanai un deponēšanai. Nepieciešamības gadījumā jāparedz mazāk piesārņoto nogulumu citi izvietošanas varianti.
- Deponēšanas vietas aizpildīšana pieļaujama tikai pēc esošo kanalizācijas izvadu slēgšanas norobežotajā kanāla akvatorijas daļā un piedāvātās tehnoloģijas akcepta Liepājas reģionālajā vides pārvaldē un Jūras vides pārvaldē.

Pamatojoties uz iepriekš minēto materiālu analīzi, ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs piesārņoto nogulumu deponēšanas vietas izveidei rekomendē rievstienas izbūvi Liepājas pilsētas Karaostas kanāla austrumu atzarā.

Direktors

Jānis Avotiņš

1999. gada 30. novembrī